

VZNESENIE NÁMIETKY PREMLČANIA AKO KONANIE, KTORÉ JE V ROZPORE S DOBRÝMI MRAVMI

Keďže sťažovateľ nezavinil márne uplynutie objektívnej desaťročnej premlčacej doby v zmysle § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, pretože táto uplynula skôr, ako bolo trestné stíhanie sťažovateľa zastavené, pričom zastavenie trestného stíhania bolo podmienkou pre uplatnenie nároku na náhradu škody, Ústavný súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že vznesenie námietky premlčania možno v tomto prípade považovať za konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 44/2017 z 21. novembra 2017)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. novembra 2017 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Ing. F. L., zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Vlkolinským, Námestie SNP 17/29, Zvolen, pre namiatané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 Co 549/2015-96 zo 17. februára 2016 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. F. L. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 Co 549/2015-96 zo 17. februára 2016 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 Co 549/2015-96 zo 17. februára 2016 z r u š u j e a v e c v r a c i a Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave j e p o v i n n ý uhradiť Ing. F. L. trový právneho zastúpenia v sume 303,16 € (slovom tristoti eur a šesťnásť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Michala Vlkolinského, Námestie SNP 17/29, Zvolen, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 44/2017-10 z 24. januára 2017 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Ing. F. L. (ďalej len „sťažovateľ“), podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave

(ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 Co 549/2015-96 zo 17. februára 2016 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom z 30. januára 2015 v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 99/2013 zamietol návrh sťažovateľa, ktorým sa domáhal proti Slovenskej republike náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci, konkrétne uznesením ČVS: OUV-499/10-ZV-2001 z 21. mája 2002, ktorým bolo začaté trestné stíhanie pre trestný čin neodvedenia dane a poistného a súčasne bolo vznesené obvinenie proti sťažovateľovi. Na základe odvolania sťažovateľa proti uvedenému rozsudku okresného súdu krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu. Základným dôvodom rozhodnutia súdov oboch stupňov bola skutočnosť, že sťažovateľom uplatnený nárok na náhradu škody je premlčaný.

3. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že *„postupoval v súlade s príslušnou právnou úpravou, ktorá mu nedovoľovala uplatniť nárok na náhradu škody skôr ako bolo trestné stíhanie zastavené a preto podľa názoru sťažovateľa mohla premlčacia lehota začať plynúť až odo dňa nasledujúceho po doručení uznesenia o zastavení trestného stíhania, pretože pri skoršom uplatnení tohto nároku by išlo o nárok uplatnený predčasne a bez splnenia základnej podmienky v zmysle § 4 ods. 1 cit. zákona, že nárok na náhradu škody nemožno uplatniť, dokiaľ právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, pre nezákonnosť nezrušil príslušný orgán...“*

Podľa názoru sťažovateľa boli porušené aj články 17 a 19 Ústavy Slovenskej republiky, t. j. právo na osobnú slobodu, právo na rešpektovanie a ochranu súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti. Trestné stíhanie v rozpore so zákonom je dôvodom pre satisfakciu zo strany štátu. Finančné zadosťučinenie je jedinou možnosťou aj v súlade s čl. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd...“

Takýmto postupom bolo porušené ústavné právo sťažovateľa na ochranu osobnej slobody zaručené čl. 17 ods. 1, 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj oprávnenie štátnych orgánov konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky), a preto postup Krajského súdu Bratislava v konaní vedenom pod sp. zn. 7Co 549/2015 bol nesprávny a nezákonný a sťažovateľ má právo na náhradu nemajetkovej ujmy podľa čl. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Tým, že trestné konanie vedené proti sťažovateľovi prebiehalo viac ako desať rokov a jeho výsledkom bolo zastavenie trestného stíhania, sťažovateľ objektívne nemohol uplatniť právo na náhradu škody podľa zákona o zodpovednosti za škodu pred uplynutím desaťročnej lehoty od doručenia (oznámenia) nezákonného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda.

Pokiaľ by skoršie uplatnenie nároku na náhradu škody pred rozhodnutím o zastavení trestného stíhania znamenalo jeho odmietnutie pre predčasnosť a neskoršie uplatnenie je už premlčané, znamenalo by to, že štátne orgány by po uplynutí desiatich rokov od doručenia (oznámenia) nezákonného rozhodnutia neboli za svoje nezákonné postupy a rozhodnutia žiadnym spôsobom sankcionované a sťažovateľ by okrem viac ako desaťročného nezákonného stíhania nedosiahol žiadnu satisfakciu zo strany štátu za nezákonné postupy a rozhodnutia, čo ale nebolo úmyslom zákonodarcu a v neposlednom rade by takýto výklad zákona bol pre sťažovateľa neprimerane prísny a tvrdý.“

4. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že napadnutým rozsudkom krajský súd porušil jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, aby napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a aby

mu prikázal zaplatiť sťažovateľovi finančné zadostučinenie v sume 3 500 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

5. Na výzvu ústavného súdu sa podaním sp. zn. Spr. 3082/17 z 24. februára 2017 doručeným ústavnému súdu telefaxom 27. februára 2017 a dodatočne doručeným aj v listinnej podobe 3. marca 2017 vyjadril k sťažnosti predseda krajského súdu, v ktorom poukázal na vyjadrenie predsedníčky senátu 7 Co, v zmysle ktorého krajský súd „v prijatom rozhodnutí uviedol rozhodujúci skutkový stav vzťahujúci sa k predmetu odvolacieho prieskumu a prijaté právne závery aj primerane vysvetlil. S poukazom na vyššie uvedené sa preto osobitne nevysporiadavala s námietkami sťažovateľa uvedenými v ústavnej sťažnosti zo dňa 31. 05. 2016 a odkázala na odôvodnenie rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 7Co/549/2015-96 zo dňa 17. 02. 2016.“. S uvedeným vyjadrením predsedníčky senátu sa predseda krajského súdu stotožnil.

6. Predseda krajského súdu vo vyjadrení vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

7. K vyjadreniu krajského súdu zaujal na základe výzvy ústavného súdu stanovisko aj právny zástupca sťažovateľa. Vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 17. marca 2017 uviedol, že v celom rozsahu trvá na dôvodoch podanej sťažnosti a skutočnostiach v nej uvedených.

8. Právny zástupca sťažovateľa tiež vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

10. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie.

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy) (napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 49/01).

14. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého

porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

15. Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre pravidelne pripomína, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

16. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

17. Všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

18. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. Preto z týchto hľadísk posudzoval ústavný súd aj sťažovateľom napadnutý rozsudok krajského súdu.

19. Argumentácia krajského súdu v napadnutom rozsudku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie, je postavená na skutočnosti, že sťažovateľom uplatnený nárok na náhradu škody je premlčaný.

20. Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol:

„Premlčaním sa rozumie kvalifikované uplynutie času, v dôsledku ktorého nárok možno odvrátiť námietkou premlčania. Oprávnené vznesená námietka premlčania má za následok zánik nároku, t. j. zánik jeho súdnej vymáhateľnosti, v dôsledku čoho premlčané právo nemožno veriteľovi súdne priznať. Premlčaním právo samo o sebe nezaniká, len sa oslabuje a to práve v tej zložke, ktorá predstavuje nárok. Právo naďalej existuje, avšak iba vo forme naturálnej obligácie, t. j. dobrovoľného plnenia zo strany dlžníka. Ak na základe vznesenej námietky premlčania súd zistí, že nárok je premlčaný, z hľadiska procesnej ekonomiky už súd neskúma samotné meritum veci.

Základnú úpravu premlčania obsahuje Občiansky zákonník v ustanoveniach § 100 až 114. V zmysle pravidla lex specialis derogat legi generali sa predmetná úprava premlčania použije pri absencii lex specialis, t. j. úpravy premlčania v osobitnom právnom predpise. V prípade zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci zákonodarca v osobitnom právnom predpise (zák. č. 58/1969 Zb., zák. č. 514/2003 Z. z.) otázku premlčania nárokov z tejto zodpovednosti upravil, čím vylúčil aplikáciu všeobecnej úpravy premlčania podľa Občianskeho zákonníka. Začiatok premlčacej doby je v ust. § 22 ods. 2 zák. č. 58/1969 Zb. objektívne určený okamihom doručenia (oznámenia) nezákonného rozhodnutia, ktorým mala byť škoda spôsobená. Pre plynutie objektívnej desaťročnej premlčacej doby pre uplatnenie nároku na náhradu škody nie je významné, kedy sa poškodený o nezákonnosti rozhodnutia dozvedel, prípadne, či bol v situácii, ktorá mu uplatnenie práva znemožňovala.

Rozhodujúcou z hľadiska plynutia objektívnej premlčacej doby je v zmysle ust. § 22 ods. 2 zák. č. 58/1969 Zb. iba skutočnosť, kedy, nezávisle na úrovni vedomia (znalosti) oprávneného účastníka zodpovednostného vzťahu, došlo k vydaniu rozhodnutia, ktoré bolo príčinou vzniku škody (napr. rozsudok NS ČR z 11. 3. 2010, sp. zn. 30Cdo/3266/2008). Vedľa tzv. objektívnej premlčacej doby zák. č. 58/1969 Zb. (rovnako, ako aj v súčasnosti platný zák. č. 514/2003 Z. z.) stanovuje pre uplatnenie nárokov zo zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonnými rozhodnutiami orgánov verejnej moci aj subjektívnu premlčaciu dobu, začiatok ktorej je určený subjektívne určenými atribútmi. Subjektívna premlčacia doba je trojročná a podľa § 22 ods. 1 zák. č. 58/1969 Zb. začína plynúť odo dňa, kedy sa poškodený dozvie o škode a v prípade, ak je podmienkou pre uplatnenie práva na náhradu škody zrušenie rozhodnutia, plynie premlčacia doba odo dňa doručenia zrušujúceho rozhodnutia. Objektívna a subjektívna premlčacia doba tak začínajú plynúť a končia nezávisle od seba a všeobecne platí, že nárok na náhradu škody treba uplatniť v čase, kedy plynú ešte obe lehoty, t. j. lehota objektívna a v jej rámci lehota subjektívna. Márne uplynutie jednej z týchto lehôt má za následok premlčanie nároku na náhradu škody, a to aj v prípade, ak poškodenému plynie ešte druhá premlčacia doba.

V prejednávanej veci sa odvolací súd plne stotožňuje s právnym názorom súdu prvého stupňa, ktorý odporcom vznesenú námietku premlčania nároku na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím vyhodnotil ako dôvodnú. Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že navrhovateľ si žalovaný nárok na náhradu škody neuplatnil v objektívnej desaťročnej lehote, plynúcej podľa § 22 ods. 2 zák. č. 58/1969 Zb. od doručenia nezákonného rozhodnutia, ktorým mala byť škoda spôsobená, t. j. v danej veci od doručenia uznesenia Okresného úradu vyšetrovania PZ vo Zvolene o začatí trestného stíhania navrhovateľa pre trestný čin neodvedenia danej a poisťného zo dňa 21. 5. 2002, ČVS: OÚV-499/10-ZV-2001. Ako správne uviedol súd prvého stupňa, posledným dňom hmotnoprávnej lehoty na uplatnenie žalovaného nároku bol deň 17. 7. 2012 s tým, že navrhovateľ žiadosť o predbežné prerokovanie nároku odporcovi doručil až dňa 10. 10. 2012, t. j. po uplynutí objektívnej premlčacej lehoty, ktorá je v spojení so vznesenou námietkou premlčania prekážkou pre vyhovieť žalobnému návrhu. Na uvedenom nič nemení ani odvolacia argumentácia navrhovateľa, podľa ktorej podaniu žaloby v rámci objektívnej premlčacej lehoty bránila neexistencia zrušujúceho rozhodnutia, nakoľko, ako už bolo vyššie uvedené, na plynutie objektívnej premlčacej lehoty nemajú vplyv subjektívne okolnosti prípadu či situácia, ktorá by uplatnenie nároku na náhradu škody v danom čase znemožňovala. Rovnako bezpredmetnou je aj požiadavka navrhovateľa na aplikáciu všeobecnej úpravy zodpovednosti za škodu podľa Občianskeho zákonníka, práve z dôvodu premlčania žalovaného nároku, nakoľko v danej veci bola náhrada majetkovej a nemajetkovej ujmy uplatnená titulom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánov činných v trestnom konaní pri výkone verejnej moci, ktorá je osobitne upravená v zák. č. 58/1969 Zb., ktorý ako špeciálny právny predpis má prednosť pred úpravou všeobecnou. Odvolací súd pripomína, že vzťah všeobecnej a špeciálnej právnej úpravy sa riadi pravidlom *lex specialis derogat legi generali* a nie subjektívnym výberom navrhovateľa a ak sú preto naplnené podmienky pre použitie špeciálnej právnej úpravy, musí sa táto aplikovať a nemožno použiť všeobecnú právnu úpravu, a to aj v prípade, ak by bola pre poškodeného výhodnejšou. Okrajovo však odvolací súd dodáva, že žalobou uplatnený nárok by bol premlčaný, aj keby sa posudzoval podľa všeobecnej občianskoprávnej úpravy.

Záverom odvolací súd dáva do pozornosti, že právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v zmysle čl. 46 ods. 3 ústavy nie je absolútne (ako ho vníma navrhovateľ), ale práve v záujme

zaistenia právnej istoty (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy) podlieha zákonným obmedzeniam upravujúcim predpoklady na jej uplatnenie (napr. nález ÚS SR z 16. 12. 2008, sp. zn. II. ÚS 467/08). K takýmto zákonným predpokladom pritom nepochybne patrí aj uplatnenie nároku na náhradu škody v zákonom stanovenej premlčacej dobe.

Vzhľadom na potvrdenie správnosti záveru súdu prvého stupňa o premlčaní žalobou uplatneného nároku sa odvolací súd nezaoberal skúmaním ďalších zákonných predpokladov pre uplatnenie žalovaného nároku navrhovateľom obsírne popísaných v návrhu na začatie konania a duplicitne aj v odvolaní.“

21. Okresný súd ako súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozsudku č. k. 19 C 99/2013-77 z 30. januára 2015, ktorý bol potvrdený napadnutým rozsudkom krajského súdu, uviedol:

„Za rozhodnutie, ktorým hypoteticky bola navrhovateľovi spôsobená škoda možno považovať Uznesenie Okresného úradu vyšetrovania PZ vo Zvolene o začatí trestného stíhania navrhovateľa pre trestný čin neodvedenia dane a poistného zo dňa 21. 05. 2002, ČVS OÚV-499/10-ZV-2001. Predmetné uznesenie bolo právnomu zástupcovi navrhovateľa doručené dňa 17. 07. 2002 (čl. 26 pripojeného vyšetrovacieho spisu). Uznesenie o zastavení trestného stíhania obvineného navrhovateľa pre trestný čin krátenia dane a poistného bolo zastavené uznesením Okresnej prokuratúry Zvolen sp. zn. IPv 406/07/6611 zo dňa 24. 08. 2012. Právnomu zástupcovi navrhovateľa bolo doručené dňa 03. 09. 2012. Objektívna desaťročná premlčacia lehota na uplatnenie nároku na náhradu škody voči štátu uplynula podľa § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 dňa 17. 07. 2012.

Bez ohľadu na premlčanie uplatneného nároku súd pre úplnosť dodáva, že z vykonaného dokazovania ustálil, že navrhovateľ nepreukázal splnenie predpokladov na úspešné uplatnenie nároku na majetkovú škodu. Tu okrem existencie nezákonného rozhodnutia a vzniku škody je potrebné preukázať aj príčinnú súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a výškou uplatnenej škody. Príčinná súvislosť však v prejednávanom prípade jednoznačne absentuje. Tak ako správne odporca namietal, navrhovateľ bol platne odvolaný z funkcie predsedu predstavenstva AGROSEB Poľnohospodárske družstvo Sebechleby dňa 20. 12. 2001, čo vyplýva aj z výpisu z obchodného registra tohto subjektu. Predmetné rozhodnutie členskej schôdze zo dňa 20. 12. 2011 nebolo súdom zrušené. Trestné stíhanie navrhovateľa pre trestný čin neodvedenia dane bolo začaté až uznesením zo dňa 21. 05. 2002, teda viac ako 5 mesiacov po jeho odvolaní z funkcie predsedu družstva. Prípadný ušlý zisk navrhovateľa spočívajúci v strate príjmu jednoznačne so začatím trestného stíhania nesúvisí.

K navrhovateľom uplatnenej nemajetkovej ujme v súvislosti s prebehnuvším trestným stíhaním pre trestný čin neodvedenia dane a poistného súd dodáva, že navrhovateľovi takýto nárok zo zákona č. 58/1969 Zb. nevyplýva, navrhovateľ nebol väzobne stíhaný.

Naviac, z odpisu z registra trestov navrhovateľa zo dňa 19. 07. 2012 (na čl. 932 pripojeného vyšetrovacieho spisu) vyplýva, že tento bol počnúc rokom 1969 viac krát právoplatne odsúdený, a to Okresným súdom Levice sp. zn. 1T 19/69, Okresným súdom Nitra sp. zn. 1Ts 200/72, Okresným súdom Dolný Kubín sp. zn. 3T 15/78, Okresným súdom Prievidza sp. zn. 2T 257/87, Krajským súdom Bratislava, sp. zn. 1T 23/86, kde dostal okrem iného aj zákaz činnosti vykonávať funkciu vedúceho hospodárskeho pracovníka, Okresný súd Levice sp. zn. 4T 137/96 a naposledy trestným rozkazom Okresného súdu Levice sp. zn. 2T 258/2005 právoplatným dňa 25. 11. 2005.

Po vykonanom dokazovaní súd ustálil, že žaloba je nedôvodná, navrhovateľom uplatnený nárok na náhradu škody je premlčaný a naviac čo do právneho základu a výšky nepreukázaný.

Vzhl'adom na vyššie popísané skutkové zistenia a právne posúdenie veci rozhodol tak, že žalobu v celom rozsahu zamietol.“

22. Podstata argumentácie sťažovateľa v podanej sťažnosti spočíva v nasledujúcom:

„Tým, že trestné konanie vedené proti sťažovateľovi prebiehalo viac ako desať rokov a jeho výsledkom bolo zastavenie trestného stíhania, sťažovateľ objektívne nemohol uplatniť právo na náhradu škody podľa zákona o zodpovednosti za škodu pred uplynutím desaťročnej lehoty od doručenia (oznámenia) nezákonného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda.

Pokiaľ by skoršie uplatnenie nároku na náhradu škody pred rozhodnutím o zastavení trestného stíhania znamenalo jeho odmietnutie pre predčasnosť a neskoršie uplatnenie je už premlčané, znamenalo by to, že štátne orgány by po uplynutí desiatich rokov od doručenia (oznámenia) nezákonného rozhodnutia neboli za svoje nezákonné postupy a rozhodnutia žiadnym spôsobom sankcionované a sťažovateľ by okrem viac ako desaťročného nezákonného stíhania nedosiahol žiadnu satisfakciu zo strany štátu za nezákonné postupy a rozhodnutia, čo ale nebolo úmyslom zákonodarcu a v neposlednom rade by takýto výklad zákona bol pre sťažovateľa neprímerane prísny a tvrdý.“

23. Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v znení platnom v rozhodnom čase (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) nárok na náhradu škody nemožno uplatniť, dokiaľ právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, pre nezákonnosť nezrušil príslušný orgán. Rozhodnutím tohto orgánu je súd rozhodujúci o náhrade škody viazaný.

24. Za ústavne konformný treba preto považovať výklad, podľa ktorého v prípade posudzovania zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia zastavenie trestného stíhania, ak k takémuto rozhodnutiu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť. Právoplatnosťou rozhodnutia o zastavení trestného stíhania sa trestné konanie končí, to znamená, že zanikajú účinky rozhodnutia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Zastavenie trestného stíhania znamená, že výsledky trestného (prípravného) konania ukazujú, že nejde o trestný čin, zároveň znamená, že podozrenie zo spáchania trestného činu sa nepotvrdilo a vyšla tak najavo nezákonnosť rozhodnutia o začatí trestného stíhania o vznesení obvinenia. ...

Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsúdením, je špecifickým prípadom zodpovednosti štátu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. účinného od 1. júla 2004 a rovnako aj podľa predtým platného zákona č. 58/1969 Zb. účinného do 30. júna 2004. Súdna judikatúra dôvodila, že zmyslu právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu zodpovedá, aby každá majetková ujma spôsobená nesprávnym či nezákonným zásahom štátu proti občanovi (fyzickej osobe) bola odčinená. Systematickým a logickým extenzívnym výkladom dospela k záveru, že ak došlo k zastaveniu trestného stíhania alebo k oslobodeniu spod obžaloby, treba s prihliadnutím na konkrétne okolnosti a dôvody vychádzať z toho, že občan čin nespáchal a že trestné stíhanie proti nemu nemalo byť začaté. Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 23. februára 1990 sp. zn. 1 Cz 6/90 publikovaný pod č. 35 v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk, ročník 1991 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. júna 1993 sp. zn. 1 Cdo 53/93 publikovaný pod č. 70 v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky, ročník 1994). Rozhodujúcim

meradlom opodstatnenosti (zákonnosti) začatia (vedenia) trestného stíhania je neskorší výsledok trestného konania. Tieto závery prijaté v čase platnosti zákona č. 58/1969 Zb. sú napriek zmene právnej úpravy stále použiteľné (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 M Cdo 15/2009 z 18. augusta 2010).

25. Podľa § 22 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. právo na náhradu škody podľa tohto zákona sa premlčí za tri roky odo dňa, keď sa poškodený dozvedel o škode. Ak je podmienkou na uplatnenie práva na náhradu škody zrušenie rozhodnutia, plynie premlčacia doba odo dňa doručenia (oznámenia) zrušujúceho rozhodnutia.

26. Podľa § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. najneskôr sa toto právo premlčí za desať rokov odo dňa, keď poškodenému bolo doručené (oznámené) nezákonné rozhodnutie, ktorým bola spôsobená škoda; to neplatí, ak ide o škodu na zdraví.

27. Ústavný súd už vyslovil názor, že vo všeobecnosti nie je vylúčené, aby vznesenie námietky premlčania žalovaným mohlo byť považované za konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi, pretože výkon žiadneho práva nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. O takýto prípad však môže ísť iba výnimočne. V rozpore s dobrými mravmi môže byť však len taký výkon práva účastníkom v občianskom súdnom konaní, ktorý je výrazom zneužitia tohto práva na úkor druhého účastníka konania, pričom vo vzťahu k vznesenej námietke premlčania môže o takýto prípad ísť len vtedy, ak druhý účastník konania márne uplynutie premlčacej doby nezavinil a voči nemu by za tejto situácie priznanie účinkov premlčania bolo neprimerane tvrdým postihom. Pre posúdenie tejto primeranosti je potrebné vychádzať z konkrétnych okolností prípadu, najmä vziať do úvahy charakter uplatneného práva, jeho rozsah a dôvody, pre ktoré právo nebolo uplatnené pred uplynutím premlčacej doby (II. ÚS 176/2011, IV. ÚS 542/2013).

28. Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

29. V danom prípade sťažovateľa podľa názoru ústavného súdu boli preukázané také dôvody a okolnosti, pre ktoré možno považovať vznesenie námietky premlčania žalovaným za konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi. Sťažovateľ nezavinil márne uplynutie objektívnej desaťročnej premlčacej doby v zmysle § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb., keďže táto uplynula skôr, než bolo trestné stíhanie sťažovateľa zastavené, pričom zastavenie trestného stíhania bolo podmienkou pre uplatnenie nároku na náhradu škody. Napadnutý rozsudok krajského súdu je postavený na premlčaní uplatneného nároku, avšak v tomto prípade došlo až k absurdnej situácii, keď pre neúspech sťažovateľa s uplatnením nároku na náhradu škody stačilo, aby trestné stíhanie sťažovateľa trvalo dlhšie než je objektívna desaťročná premlčacia doba. Vychádzajúc z uvedeného by priznanie účinkov premlčania za daných okolností bolo voči sťažovateľovi neprimerane tvrdým postihom. Sú tak splnené podmienky na to, aby výnimočne neboli priznané vznesenej námietke premlčania právne účinky v súlade s právom.

30. Ústavný súd tak dospel k záveru, že vznesenie námietky premlčania možno považovať pri márnom uplynutí objektívnej desaťročnej premlčacej doby podľa § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. v prípade zastavenia trestného stíhania po uplynutí uvedenej desaťročnej premlčacej doby za konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi.

31. Vo veci sťažovateľa ide o prípad, v ktorom krajský súd formalistickým postupom umožnil presadenie zrejmej nespravodlivosti.

32. V rovine jednoduchého práva je totiž nutné pre účely dodržania už uvedených princípov starostlivo posudzovať individuálne okolnosti daného prípadu cez uvedenú prizmu kogentného ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka zakotvujúceho zásadu súladného výkonu práv s dobrými mravmi, ktoré je v rovine jednoduchého podústavného práva odrazom zhora vymedzenej ústavnej požiadavky nájsť spravodlivé riešenie. Ústavnoprávne je teda ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka tým miestom, skrz ktoré sú všeobecné súdy povinné nechať preniknúť ideu materiálneho právneho štátu do interpretácie a aplikácie podústavného práva. Len napĺňaním idey spravodlivosti právo a prípadne súdy plnia svoju funkciu, pretože ich rozhodnutia sú akceptovateľné väčšinovou mienkou. Spravodlivosť totiž sprostredkováva aplikovateľnosť rozhodnutia preto, že je univerzálnou hodnotou, lebo každý, aj ten najobyčajnejší človek, má schopnosť rozpoznať, čo je a čo nie je spravodlivé. Hlavne v tomto zmysle je spravodlivosť imanentnou kategóriou práva (I. ÚS 33/2012).

33. Z ustanovenia čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústava rozdeľuje ústavnú ochranu základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany týmto právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy) (I. ÚS 47/2013). Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť (IV. ÚS 47/2013).

34. V zmysle už uvedeného bol aj krajský súd pri rozhodovaní zodpovedný za ochranu základných práv a slobôd sťažovateľa.

35. Ústavný súd považuje za samozrejmé a určujúce pre hľadanie práva, že vždy je nevyhnutné vychádzať z individuálnych rozmerov každého jednotlivého prípadu, ktoré sú založené na konkrétnych skutkových zisteniach. Mnohé prípady a ich špecifické okolnosti môžu byť – ako v danej veci – značne netypické; to však nezabavuje všeobecné súdy povinnosti urobiť všetko pre spravodlivé riešenie. Podľa presvedčenia ústavného súdu sú to práve špecifické okolnosti daného prípadu, ktoré krajský súd celkom opomenul a vopred rezignoval na príliehavejšie posúdenie premlčania sťažovateľom uplatneného nároku.

36. So zreteľom na uvedené ústavný súd hodnotil, či napadnutým rozsudkom krajského súdu v predmetnej veci nedošlo k porušeniu ústavou zaručeného práva sťažovateľa, a dospel k záveru, že k porušeniu práva na súdnu ochranu došlo, takže je žiaduce sťažovateľovi poskytnúť ústavnoprávnu ochranu. Zásah do tohto základného práva vytvárajúceho priestor na dosiahnutie spravodlivého usporiadania hmotnoprávných vzťahov bol spôsobený evidentne tým, že krajský súd vo svojom rozhodovaní bezvýhradne akceptoval námietku premlčania vznesenú žalovaným, čím aproboval konanie, ktoré je v okolnostiach daného prípadu *contra bonos mores*.

37. Úlohou krajského súdu bude opätovne konať v predmetnej veci, rešpektujúc právny názor ústavného súdu vyslovený v tomto rozhodnutí týkajúci sa premlčania nároku sťažovateľa.

38. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

39. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu, bolo pre dovŕšenie ochrany porušeného práva potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

40. V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Krajský súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

III.

41. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

42. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

43. Sťažovateľ v sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 3 500 €, čo odôvodnil skutočnosťou, že „*porušenie základného práva sťažovateľa nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu*“. Uvedená suma podľa sťažovateľa zohľadňuje jeho nemajetkovú ujmu „*spočívajúcu v pocitoch právnej neistoty a straty dôvery sťažovateľa v efektívne a správne poskytnutie súdnej ochrany v predmetnej veci*“.

44. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

45. Ústavný súd pri rozhodovaní otázky priznania finančného zadost'učinenia aplikoval zásadu spravodlivosti, zohľadnil konkrétne okolnosti prípadu a zároveň sa riadil úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou.

46. Ústavný súd primerané finančné zadost'učinenie nepriznal, pričom vychádzal z toho, že po vyslovení porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu sa náprava dosiahne zrušením napadnutého rozsudku krajského súdu, vrátením veci na ďalšie konanie a tým, že krajský súd je v ďalšom konaní viazaný právnym názorom ústavného súdu.

47. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa si uplatnil trovy konania, ktoré vyčíslil v celkovej sume 459,33 €.

48. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

49. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2015 v sume 858 €. Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2016 (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie sťažnosti) po 143 €. Ďalej má právny zástupca sťažovateľa nárok aj na režijný paušál 8,58 € za každý úkon podľa vyhlášky. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi, spolu takto predstavuje sumu 303,16 €.

50. Ústavný súd nepriznal náhradu trov konania za úkon právnej služby – stanovisko k vyjadreniu predsedu krajského súdu, keďže v stanovisku sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu neuviedol žiadne nové skutočnosti alebo právne hodnotenia, ktoré by boli spôsobilé podstatne ovplyvniť konečný úsudok ústavného súdu o predmete konania.

51. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

52. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.